

E-justice v době postkoronaviří

Přísloví, podle kterého všechno zlé je také na něco dobré, znám, ale moc mu nevěřím. Příliš často je to jako v tom vtipu, ve kterém lékař sděluje pacientovi, co se právě probral z narkózy a je kratší o dvě amputované nohy, že pro něj má dobrou zprávu, protože ten pán, co leží v rohu pokoje, od něj koupí boty. Proto se i na současnou pandemii dívám především s krajní nechutí jako na něco zlého, co jsem rozhodně nepotřeboval a nic dobrého z toho nebude.

Nicméně k něčemu, co by snad mohlo mít posléze pozitivní efekt, nás ten pitomý vir přeci jenom donutil. Využívat naplno elektronickou komunikaci. Nebo se o to alespoň pokoušet. Nemám teď na mysli e-mail, nebo snad dokonce telefon, ale to, čemu se říká videokonference, případně videonávštěvy. Ať už jde o Skype nebo jiné formáty. Shodou okolností sjednala loni, tuším v říjnu nebo v Podle prvních poznatků to docela slušně fungovalo listopadu, Česká advokátní komora s Generálním ředitelstvím Vězeňské služby zahájení pilotního provozu videokomunikace advokátů – obhájců s jejich klienty, kteří se momentálně nacházejí ve vazbě, případně ve výkonu trestu. Podle prvních poznatků to docela slušně fungovalo ve dvou, do pilotního programu vybraných, věznicích, v Brně-Bohunicích a Liberci. Pak se z jakési podivné čínské virové výstřednosti stal problém celého světa. Mimochodem, pokud jde o tu výstřednost – když slyším, jak během epidemie v Číně i jinde klesla koncentrace oxidu dusičného, napadá mě, že ta Gréta bude nebezpečnější než jsme si mysleli. Ale k věci. Takže jsme požádali pracovníky Generálního ředitelství Vězeňské služby o rozšíření tohoto programu videonávštěv i na další věznice. Pánové z Generálního ředitelství se zachovali velice vstřícně a dnes je zcela jisté, že pilotní projekt přerostl do celostátně fungujícího systému elektronické komunikace mezi advokátem a klientem, dočasně separovaným v některé z našich věznic. Nechávám stranou všechny pochybnosti o důvěrnosti tohoto druhu komunikace prostě proto, že je věcí dohody mezi advokátem s klientem, jestli tento pohodlnější způsob komunikace zvolí, anebo zda se z nějakého důvodu raději sejdou osobně. Předpokládám, že většinově to ale půjde elektronicky.

Koronavirus vcelku úspěšně paralyzoval soudní řízení napříč Českou republikou. A právě v této souvislosti se nabízí otázka, zda by i soudní řízení nebylo možné realizovat podobně jako videokonference. Jsem si vědom toho, že veřejnost soudního jednání je jedním z ústavních aspektů soudního řízení jako takového, ale i podle čl. 96 odst. 2 Ústavy může výjimky stanovit zákon. Nadto při letmých rozhovorech s několika pány z IT oboru jsem si vyslechl, že by nemohl být takový problém vytvořit systém, do kterého by se mohl připojit každý, kdo by měl ten, z mého pohledu poněkud úchylný zájem, sledovat online, jak se manželé Y rozvádějí, nebo jak se pan X hrdlí s panem Z o zaplacení dluhu. Výběrem příkladů jsem jasně naznačil, že asi něco jiného by byla trestní řízení. Na netrestních úsecích už je možné v některých fázích řízení dohodnout, že účastníci netrvají na veřejném projednání, což je podle mého názoru, byť za jiných okolností a jiným způsobem, krok podobným směrem. Nevidím moc důvodů, proč by dvě obchodní společnosti, mající spor kvůli různé představě o kvalitě zhotoveného díla, nemohly souhlasit, aby jejich soudní jednání proběhlo videokonferenčně. Ostatně v takovýchto věcech je stejně zdrcující část argumentace písemná a většinově musí být dodána před koncentrací. Zatím nepředpokládám, že by bylo možné tímto způsobem provádět důkaz výslechem svědka nebo znalce, ale spousta kroků soudního procesu ano. Ale i trestní řízení může být relativně komorní, jak se prokázalo ve videovazebních jednáních.

Je zcela jasné, že by to znamenalo dost zásadní elektronizaci justice. Informovanější čtenář si v

tenhle moment nutně musí položit otázku, jestli to má být v konečné fázi stejný průšvih, jaký chronicky, po dobu asi tak 15 let, předvádí Ministerstvo práce a sociálních věcí se svými elektronickými systémy, které možná nějak fungují, ale z poměru náklad/výkon je tak leda na zvracení. A když to někdo chce zlepšit, tak ho zavřou. I to by se snad dalo nějak vyřešit. Třeba poctivým zadávacím řízením. Je též jasné, že zrovna v téhle době asi státní kasa nebude ochotna financovat rozsáhlé elektronické projekty, které na první pohled vypadají, že nejsou nezbytné. Troufám si už teď od boku střelit, že v konečné fázi by tato investice přinesla všem jen úspory a zrychlení soudního řízení, což by snad měl být cíl jakékoliv politické reprezentace. A pokud by měli pravdu ti z odborníků, kteří tvrdí, že zmíněný vir se tady bude potulovat ještě asi tak dva roky, pokud nezmutuje a nezačne se tady potulovat jeho zmutované alter ego, zdá se, že tato forma elektronizace justice bude holou nezbytností. Ale i bez viru v patách by stálo za to se tímhle tématem zabývat hlouběji. Když už dílčí úkony v řízení videokonferencí připouštějí dva ze tří nejdůležitějších procesních předpisů, jak trestní řád tak občanský soudní řád (pozadu zůstal jen zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich), tak proč po té cestě nepokračovat?

JUDr. Tomáš Sokol,

advokát

Advokátní kancelář Brož & Sokol & Novák s. r. o.

místopředseda představenstva České advokátní komory

Text byl uveřejněn v EPRAVO.CZ Magazine 2/2020

Další články:

- [Proč musí obhájce u soudu mlčet?](#)
- [Advokátní úschovy a kolektivní vina](#)
- [Buřty, pivo a nenávisť](#)
- [Kolegialita jako klíč k úspěchu](#)
- [O co aktuálně usiluje vedení ČAK?](#)
- [O důstojnosti advokátního stavu](#)
- [O úspěchu restrukturalizace rozhoduje čas](#)
- [Stojí LL.M. za to?](#)
- [Verba docent ...](#)
- [Hodiny tikají každému](#)
- [Justice před soudem](#)